

LATVIJAS REPUBLIKAS SATVERSMES TIESA

SPRIEDUMS

Latvijas Republikas vārdā

Rīgā 2021. gada 13. novembrī

lietā Nr. 2018-18-01

Satversmes tiesa šādā sastāvā: tiesas sēdes priekšsēdētāja Sanita Osipova, tiesneši Aldis Laviņš, Gunārs Kusiņš, Daiga Rezevska, Jānis Neimanis, Artūrs Kučs un Anita Rodiņa,

pēc personas B (turpmāk – Pieteikuma iesniedzējs) konstitucionālās sūdzības,

pamatojoties uz Latvijas Republikas Satversmes 85. pantu un Satversmes tiesas likuma 16. panta 1. punktu, 17. panta pirmās daļas 11. punktu, 19.² un 28.¹ pantu,

rakstveida procesā 2021. gada 13. oktobra tiesas sēdē izskatīja lietu

„Par Ceļu satiksmes likuma 14.¹ panta otrās daļas atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 96. pantam”.

Konstatējošā daļa

1. Saeima 1997. gada 1. oktobrī pieņēma Ceļu satiksmes likumu, kas stājās spēkā 1997. gada 4. novembrī.

Saeima 2005. gada 26. maijā pieņēma likumu „Grozījumi Ceļu satiksmes likumā”, kas stājās spēkā 2005. gada 29. jūnijā. Ar šā likuma 14. pantu Ceļu satiksmes likuma 14.¹ panta otrā daļa tika izteikta šādā redakcijā:

„Informācija par juridiskajai personai piederošu transportlīdzekli, par personas tiesībām vadīt transportlīdzekļus, par likumā noteiktajā termiņā personas neapmaksātajiem sodiem, kas piemēroti par pārkāpumiem ceļu satiksmē, kā arī pārējā transportlīdzekļu un to vadītāju valsts reģistrā esošā informācija ir vispārpieejama informācija.”

Saeima 2018. gada 12. aprīlī pieņēma likumu „Grozījumi Ceļu satiksmes likumā”, kas stājās spēkā 2018. gada 10. maijā. Ar šā likuma 3. pantu Ceļu satiksmes likuma 14.¹ panta otrā daļa tika izteikta jaunā redakcijā:

„Informācija par juridiskajai personai piederošu transportlīdzekli, izņemot šā panta pirmajā daļā noteikto informāciju, par personas tiesībām vadīt transportlīdzekļus, par likumā noteiktajā termiņā personas neapmaksātajiem sodiem, kas piemēroti par pārkāpumiem ceļu satiksmē, kā arī pārējā transportlīdzekļu un to vadītāju valsts reģistrā un traktortehnikas un tās vadītāju informatīvajā sistēmā esošā informācija ir vispārpieejama informācija.”

2. Pieteikuma iesniedzējs uzskata, ka Ceļu satiksmes likuma 14.¹ panta otrā daļa (turpmāk – apstrīdētā norma) neatbilst Latvijas Republikas Satversmes (turpmāk – Satversme) 96. pantam.

Valsts akciju sabiedrība „Ceļu satiksmes drošības direkcija” (turpmāk arī – Direkcija) uz Pieteikuma iesniedzēja vārda esot reģistrējusi transportlīdzekļu un to vadītāju valsts reģistrā astoņus pārkāpumu uzskaites punktus. Minētā informācija esot nodota vairākiem komersantiem atkalizmantošanai, un tai par atlīdzību varot piekļūt jebkurš interesents.

Transportlīdzekļu un to vadītāju valsts reģistrā esošā informācija par Pieteikuma iesniedzēja pārkāpumu uzskaites punktiem esot uzskatāma par personas datiem, bet to glabāšana, iegūšana, izmantošana un nodošana – par datu apstrādi Eiropas Parlamenta un Padomes 2016. gada 27. aprīļa regulas (ES) 2016/679 par fizisku personu aizsardzību attiecībā uz personas datu apstrādi un šādu datu brīvu apriti un ar ko atceļ direktīvu 95/46/EK (Vispārīgā datu aizsardzības regula) (turpmāk – Regula 2016/679) izpratnē. Direkcija esot uzskatāma par pārzini minēto datu apstrādē, tomēr tā atbilstoši Eiropas Parlamenta un Padomes 2003. gada

17. novembra direktīvai 2003/98/EK par valsts sektora informācijas atkalizmantošanu, kas grozīta ar Eiropas Parlamenta un Padomes 2013. gada 26. jūnija direktīvu 2013/37/ES (grozītā direktīva turpmāk – Direktīva 2003/98/EK) nedrīkstot informāciju par personai reģistrētajiem pārkāpumu uzskaites punktiem nodot atkalizmantošanai. Minētā informācija saturot personas datus, tāpēc tai vajagot būt noteiktam ierobežotas pieejamības informācijas statusam.

Transportlīdzekļu un to vadītāju valsts reģistrā esošā informācija par pārkāpumu uzskaites punktiem esot uzskatāma par personas datiem, kas attiecas uz sodāmību administratīvo pārkāpumu lietās, un kā tāda ietilpstot Regulas 2016/679 10. panta tvērumā. Personas datus par sodāmību administratīvo pārkāpumu lietās varot apstrādāt tikai likumā noteiktās personas un likumā noteiktajos gadījumos, taču Direkcijai šādu tiesību neesot.

3. Institūcija, kas izdevusi apstrīdēto aktu, – Saeima – uzskata, ka apstrīdētā norma atbilst Satversmes 96. pantam.

Apstrīdētā norma ierobežojot personas tiesības, kas ietvertas Satversmes 96. pantā, tomēr šis ierobežojums esot noteikts ar likumu un tam esot leģitīms mērķis – citu personu tiesību un sabiedrības drošības aizsardzība.

Apstrīdētā norma esot piemērota tajā ietvertā pamattiesību ierobežojuma leģitīmā mērķa sasniegšanai, jo uz tās pamata informāciju par transportlīdzekļu vadītājiem piemērotajiem pārkāpumu uzskaites punktiem iegūstot gan pasažieru pārvadātāji, gan taksometru pakalpojumu sniedzēji un tādējādi tiem esot iespēja vērtēt, vai kādam konkrētam transportlīdzekļa vadītājam var uzticēt pasažieru pārvadāšanu. Tādējādi tiekot mazināti riski attiecībā uz satiksmes drošību. Turklāt apstrīdētā norma pildot prevencijas funkciju, jo jebkurš transportlīdzekļa vadītājs esot motivēts neizdarīt rupjus ceļu satiksmes noteikumu pārkāpumus, lai informācija par viņam piemērotajiem pārkāpumu uzskaites punktiem nekļūtu pieejama, piemēram, viņa kā šofera darba devējam.

Apstrīdētajā normā ietvertā pamattiesību ierobežojuma leģitīmo mērķi nevarot sasniegt ar citiem, personas tiesības un likumiskās intereses mazāk ierobežojošiem līdzekļiem. Proti, šo mērķi neesot iespējams sasniegt, liedzot vai

būtiski ierobežojot pieeju informācijai par pārkāpumu uzskaites punktiem. Nosakot ierobežotas pieejamības informācijas statusu informācijai par personai reģistrētajiem pārkāpumu uzskaites punktiem, Direkcijai tiktu uzlikts nesamērīgs slogs, jo tai būtu jāiegulda papildu resursi informācijas pieprasījumu pamatotības izvērtēšanā. Arī iespējamā alternatīva – prasīt no paša transportlīdzekļa vadītāja izziņu par viņam reģistrētajiem pārkāpumu uzskaites punktiem – neesot atbilstoša, jo šo informāciju vajagot regulāri pārbaudīt. Turklāt apstrīdētajā normā paredzētā personas datu apstrāde atbilstot personas datu aizsardzības principiem – tiesiskums, taisnīgums, minimalitāte un anonimitāte –, tādēļ labums, ko iegūst sabiedrība, esot lielāks par Pieteikuma iesniedzēja tiesību ierobežojumu.

4. Pieaicinātā persona – Tieslietu ministrija – uzskata, ka apstrīdētā norma samērīgi ierobežo Satversmes 96. pantā ietvertās personas tiesības uz privātās dzīves neaizskaramību un atbilst Regulas 2016/679 nosacījumiem par fiziskās personas datu tiesisku apstrādi.

Pārkāpumu uzskaites punkti esot transportlīdzekļu un to vadītāju valsts reģistrā iekļautā informācija par transportlīdzekļa vadītāju. Šī informācija minētajā reģistrā tiekot glabāta tik ilgi, kamēr tā ir aktuāla, un esot piesaistīta transportlīdzekļa vadītāja personas kodam. Tā esot vispārpieejama informācija, ko var iegūt jebkura persona, ja tai ir zināma citu personu identificējoša informācija – personas kods. Tādējādi pārkāpumu uzskaites punkti esot atzīstami par personas datiem un uz tiem esot attiecināmas Regulas 2016/679 prasības. Datu apstrādes tiesiskais pamats un mērķis esot noteikts Ceļu satiksmes likuma 43.¹ pantā, proti: ietekmēt transportlīdzekļu vadītāju uzvedību, veicinot transportlīdzekļu drošu vadīšanu un normatīvo aktu ievērošanu ceļu satiksmē, kā arī nodrošināt, ka pēc iespējas mazāk būtu apdraudēta cilvēku dzīvība, veselība un manta. Tādējādi esot nodrošināta atbilstība personas datu apstrādes principiem „likumīgums” un „nolūka ierobežojumi”. Ministru kabineta 2004. gada 21. jūnija noteikumu Nr. 551 „Pārkāpumu uzskaites punktu sistēmas piemērošanas noteikumi” (turpmāk – Noteikumi Nr. 551) 6. un 7. punkts nosakot noilgumu, pēc kura pārkāpumu

uzskaites punkti tiek dzēsti, un tādējādi esot ievēroti datu apstrādes principi „precizitāte” un „glabāšanas ierobežojums”.

Lai trešā persona varētu iegūt informāciju par datu subjektam piemērotajiem aktuālajiem pārkāpumu uzskaites punktiem, tai esot jāzina datu subjektu identificējoša informācija – personas kods. Automātiski informācija par pārkāpumu uzskaites punktiem netiekot publicēta un netiekot darīta pieejama sabiedrībai. Vispārpieejama – pēc datu subjekta identificēšanas – esot informācija par konkrētajam datu subjektam reģistrēto pārkāpumu uzskaites punktu skaitu, nevis cita subjektu identificējoša informācija. Tādējādi esot ievēroti datu apstrādes principi „datu minimizēšana” un „integritāte un konfidencialitāte”. Turklāt pārkāpumu uzskaites punkti nevarot tikt atzīti par tādiem personas datiem, kuri attiecas uz sodāmību administratīvo pārkāpumu lietās, jo tie neesot atsevišķs administratīvā soda veids.

Apstrīdētajā normā ietvertais pamattiesību ierobežojums esot noteikts ar Ceļu satiksmes likumu, un tam esot leģitīms mērķis – sabiedrības drošības aizsardzība. Šāda ierobežojuma piemērotība minētā mērķa sasniegšanai esot vērtējama, analizējot statistikas informāciju par ceļu satiksmes noteikumu pārkāpumu un ceļu satiksmes negadījumu samazinājumu pēc apstrīdētās normas pieņemšanas. Šo mērķi nevarot sasniegt ar personas pamattiesības mazāk ierobežojošiem līdzekļiem, jo, piemēram, ierobežotas pieejamības informācijas statusa noteikšana informācijai par personai reģistrētajiem pārkāpumu uzskaites punktiem radītu Direkcijai nesamērīgu slogu, liekot tai izvērtēt informācijas pieprasījumu pamatotību.

5. Pieaicinātā persona – Satiksmes ministrija – pievienojas Saeimas atbildes rakstā paustajam viedoklim un uzskata, ka apstrīdētā norma atbilst Satversmes 96. pantam.

Latvijā vēsturiski esot bijusi un joprojām esot sarežģīta situācija ceļu satiksmes drošības jomā. Par to liecinot lielais ceļu satiksmes negadījumos cietušo un bojā gājušo skaits. Viens no pasākumiem ar faktisku pozitīvu ietekmi uz ceļu satiksmes drošības situāciju, kā arī sabiedrības interešu un drošības nodrošināšanu

esot ne vien pārkāpumu uzskaites punktu reģistrēšana pati par sevi, bet arī informācijas par personai reģistrētajiem pārkāpumu uzskaites punktiem pieejamība. Sabiedrības locekļiem esot tiesības zināt, kuri transportlīdzekļu vadītāji vairākkārt izdarījuši nopietnus ceļu satiksmes noteikumu pārkāpumus.

Pārkāpumu uzskaites punktu reģistrēšana neesot nošķirama no šīs reģistrētās informācijas pieejamības, jo tikai šo abu pasākumu kopums nodrošinot pārkāpumu uzskaites punktu sistēmas mērķu sasniegšanu – sistemātisku, ļaunprātīgu un smagu ceļu satiksmes noteikumu pārkāpumu izdarītāju identificēšanu un ceļu satiksmes dalībnieku uzvedības preventīvu ietekmēšanu. Minētās informācijas pieejamība atturot no atkārtotiem pārkāpumiem tos transportlīdzekļu vadītājus, kuri nevēlas, lai informācija par viņiem kā sistemātisku, ļaunprātīgu un smagu ceļu satiksmes noteikumu pārkāpumu izdarītājiem būtu vispārpieejama.

Apstrīdētā norma nodrošinot sabiedrībai Satversmes 100. pantā garantētās tiesības uz informācijas pieejamību un jo īpaši tādas informācijas pieejamību, kura vērsta tieši uz sabiedrības un personas tiesību aizsardzību un drošību. Jebkurš personas pamattiesību ierobežojums, kas ietverts apstrīdētajā normā, esot objektīvi nepieciešams ceļu satiksmes drošības jomā pastāvošo problēmu risināšanai un sabiedrības drošības nodrošināšanai.

6. Pieaicinātā persona – Datu valsts inspekcija – norāda, ka uz apstrīdētās normas pamata īstenotās datu apstrādes nozīmīgums un mērķis šobrīd nav skaidri nosakāms, tādēļ apstrīdētajā normā ietvertajam pamattiesību ierobežojumam neesot leģitīma mērķa un tas neesot samērīgs.

Informācija par personai reģistrētajiem pārkāpumu uzskaites punktiem esot atzīstama par personas datiem un konkrētās personas privātās dzīves sastāvdaļu. Turklāt šie dati attiecoties uz personas atbildību un sodāmību administratīvo pārkāpumu lietās, tādēļ tie esot īpaši aizsargājami. Tomēr neesot skaidrs apstrīdētajā normā paredzētās personas datu apstrādes mērķis. Vēl jo vairāk – Saeimas atbildes rakstā ietvertā norāde uz apstrīdētās normas preventīvo raksturu un statistiku, kas atspoguļo pozitīvas tendences, proti, ceļu satiksmes negadījumu skaita samazinājumu, neradot skaidrību par to, vai ceļu satiksmes negadījumu skaita

samazinājums ir saistīts ar pārkāpumu uzskaites punktu sistēmas ieviešanu pašu par sevi vai ar to, ka informācija par personai reģistrētajiem pārkāpumu uzskaites punktiem ir vispārpieejama.

7. Pieaicinātā persona – tiesībsargs – uzskata, ka apstrīdētā norma neatbilst Satversmes 96. pantam.

Informācija par personai reģistrētajiem pārkāpumu uzskaites punktiem esot uzskatāma par personas datiem, bet šīs informācijas izpaušana trešajām personām – par personas datu apstrādi. Šī personas datu apstrāde ierobežojot personas tiesības uz privātās dzīves neaizskaramību. Minētais pamattiesību ierobežojums esot noteikts ar likumu, un tam esot leģitīms mērķis – sabiedrības drošības un citu cilvēku tiesību aizsardzība.

Jebkurai personai iepazīstoties ar informāciju par citai personai reģistrētajiem pārkāpumu uzskaites punktiem, tiekot pieļauta automatizēta lēmumu pieņemšana un profilēšana. Tas esot būtiski, jo minētā informācija ļaujot spriest par personas uzvedību un liecinot par to, ka persona bijusi administratīvi sodīta par pārkāpumiem ceļu satiksmē.

Saeima gan izsmeļoši pamatojot apstrīdētās normas leģitīmo mērķi, tomēr nenorādot uz tiešu sakarību starp pārkāpumu uzskaites punktu publisko pieejamību un ceļu satiksmes drošības uzlabošanu Latvijā. Tas, ka trešajām personām ir iespējas iegūt informāciju par personai reģistrētajiem pārkāpumu uzskaites punktiem, negarantējot ne to, ka persona tiešām uzlabos savu autovadīšanas kultūru, ne to, ka persona, kurai ir reģistrēti vairāki pārkāpumu uzskaites punkti, turpmāk vairs nepiedalīsies ceļu satiksmē. Šā iemesla dēļ neesot konstatējama neatliekama sabiedrības vajadzība pēc tā, lai ikvienam interesentam būtu tiesības iepazīties ar minēto informāciju. Turklāt neesot gūstams apstiprinājums tam, ka pēc ierobežotas pieejamības informācijas statusa noteikšanas informācijai par personai reģistrētajiem pārkāpumu uzskaites punktiem pārkāpumu uzskaites punktu sistēma vairs nepildītu tās preventīvo funkciju.

8. Pieaicinātā persona – Mg. iur. Agnese Boboviča – uzskata, ka uz informāciju par personai reģistrētajiem pārkāpumu uzskaites punktiem ir attiecināmas Regulas 2016/679 10. pantā izvirzītās prasības.

Informācija par personai reģistrētajiem pārkāpumu uzskaites punktiem ļaujot secināt, ka persona bijusi administratīvi sodīta par pārkāpumiem ceļu satiksmē. Šī informācija esot uzskatāma par personas datiem, un šo personas datu apstrāde saskaņā ar Regulas 2016/679 10. pantu esot pieļaujama tikai oficiālās iestādes kontrolē vai arī tad, ja to atļauj Eiropas Savienības vai tās dalībvalsts tiesību akti un ir atbilstoši garantētas datu subjekta tiesības un brīvības. Konkrētajā gadījumā Direkcija esot atzīstama par oficiālo iestādi, taču esot apšaubāms tas, vai Direkcija kontrolē tās pārraudzībā esošās informācijas izmantošanas atbilstību Regulas 2016/679 prasībām.

Saeimas atbildes rakstā minētie argumenti par apstrīdētajā normā noteiktās informācijas vispārpieejamības pozitīvo ietekmi uz ceļu satiksmi esot apšaubāmi, jo par katru informācijas pieprasījumu vajagot samaksāt. Turklāt par iemeslu tam, ka kopš 2005. gada situācija ceļu satiksmē ir uzlabojusies, drīzāk esot uzskatāma pārkāpumu uzskaites punktu sistēmas ieviešana pati par sevi, nevis apstrīdētajā normā noteiktā attiecīgās informācijas vispārpieejamība. Esot apšaubāms tas, vai likumdevējs ir izvērtējis noteiktā mērķa – uzlabot ceļu satiksmes drošību – sasniegšanai nepieciešamo personas datu apstrādes apjomu.

Tāda situācija, ka informācija par personai piederošiem transportlīdzekļiem atbilstoši Ceļu satiksmes likuma 14.¹ panta pirmajai daļai ir ierobežotas pieejamības informācija un tās saņemšanai likumdevējs ir izvirzījis priekšnoteikumus, tostarp prasību identificēt informācijas saņēmējus, bet atbilstoši apstrīdētās normas piemērošanas praksei informācija par personai reģistrētajiem pārkāpumu uzskaites punktiem un personas neapmaksātajiem sodiem ir vispārpieejama informācija, esot absurda. Informācija par sodāmību un pārkāpumiem varot datu subjekta tiesības un brīvības pakļaut daudz augstākam riskam nekā informācija par to, vai personai pieder transportlīdzeklis.

9. Pieaicinātā persona – L.L.M. Katrīne Pļaviņa – norāda, ka apstrīdētā norma neatbilst Satversmes 96. pantam.

Satversmes 96. pants esot konkretizējams kopsakarā ar Eiropas Cilvēka tiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas (turpmāk – Konvencija) 8. pantu un Regulas 2016/679 prasībām. Informācija par personai reģistrētajiem pārkāpumu uzskaites punktiem esot personas dati Regulas 2016/679 izpratnē, un apstrīdētā norma, paredzot šai informācijai vispārpieejamas informācijas statusu un pieļaujot tās izpaušanu, ierobežojot transportlīdzekļu vadītāju un turētāju tiesības uz privātās dzīves neaizskaramību.

Līdz dienai, kad Regula 2016/679 kļuva piemērojama, Saeimai esot bijis pienākums izvērtēt tās pieņemtajos normatīvajos tiesību aktos paredzētās datu apstrādes samērīgumu un nepieciešamību demokrātiskā sabiedrībā. Tomēr neesot gūstams apstiprinājums tam, ka Saeima līdz izskatāmās lietas ierosināšanai būtu vērtējusi apstrīdētās normas atbilstību personas tiesībām uz privātās dzīves neaizskaramību.

Apstrīdētās normas mērķis rūpēties par ceļu satiksmes drošību esot legītīms, tomēr tas, ka apstrīdētā norma satiksmes drošības kontroli nodod sabiedrības rokās, citstarp ļaujot transporta, loģistikas un citiem uzņēmumiem, kā arī vecākiem ar auklējamiem bērniem norobežot no autovadīšanas tādas personas, kurām ir reģistrēti pārkāpumu uzskaites punkti, nesaskanot ar valsts funkciju būtību, esot absurdi un pierādot ierobežojuma pārmērību. Pārkāpumu uzskaites punktu sistēma jau paredzot ceļu satiksmes noteikumu pārkāpējiem negatīvas sekas – liegumu piedalīties ceļu satiksmē un personas zināšanu par ceļu satiksmes drošību pārbaudes. Saeima neesot sniegusi skaidrojumu vai pētījumu datus, kas liecinātu par pārkāpumu uzskaites punktu publiskās pieejamības izšķirošu vai būtisku ietekmi uz ceļu satiksmes drošību. Tātad apstrīdētā norma neveicinot ceļu satiksmes drošību un neesot nepieciešama darbā ar transportlīdzekļiem iesaistāmā personāla atlasei.

10. Pieaicinātā persona – Mg. iur. Signe Plūmiņa – uzskata, ka apstrīdētā norma ir pretrunā ar Regulu 2016/679.

Apstrīdētajā normā noteiktā informācija par fiziskās personas neapmaksātajiem sodiem, kas piemēroti par pārkāpumiem ceļu satiksmē, kā arī cita informācija, kas iekļauta transportlīdzekļu un to vadītāju valsts reģistrā, esot uzskatāma par personas datiem Regulas 2016/679 izpratnē. Savukārt minēto datu izpaušana citām personām, tostarp juridiskajām personām, atkalizmantošanas nolūkā esot uzskatāma par personas datu apstrādi.

Likumdevējam, uzliekot pārziņiem, tostarp Direkcijai, pienākumu izpaust apstrīdētajā normā noteikto informāciju, esot bijis pienākums atbilstoši Satversmes 96. pantam un Konvencijas 8. pantam nodrošināt visu, proti, sabiedrības un datu subjektu, interešu līdzsvaru.

Vērtējot tiesību normas atbilstību datu aizsardzības principiem, kas atspoguļoti Regulas 2016/679 5. pantā, īpaši svarīgs kritērijs esot samērīguma vērtējums pēc Eiropas Cilvēktiesību tiesas identificētiem faktoriem. Saeima atbildes rakstā esot sniegusi informāciju par neatliekamu sociālo vajadzību – ceļu satiksmes drošības uzlabošanu –, taču neesot sniegusi sava uzskata pamatošanai pietiekamu informāciju un pierādījumus. Proti, no Saeimas atbildes raksta neizrietot tas, ka nevis pārkāpumu uzskaites punktu sistēmas ieviešana pati par sevi, bet gan attiecīgās informācijas vispārpieejamība uzlabo ceļu satiksmes drošību Latvijā. Tas liecinot par to, ka izraudzītais līdzeklis nav piemērots leģitīmā mērķa sasniegšanai.

Informācija par fiziskajai personai reģistrētajiem pārkāpumu uzskaites punktiem attiecoties uz tādu personas datu apstrādi, kuri saistīti ar sodāmību un pārkāpumiem vai tiem atbilstošiem drošības pasākumiem Regulas 2016/679 10. panta izpratnē. Apstrīdētā norma pieļaujot to, ka personas dati par tai reģistrētajiem pārkāpumu uzskaites punktiem tiek apstrādāti – izpausti nenoteiktam personu lokam. Tomēr Saeima neesot sniegusi informāciju par saskaņā ar Regulas 2016/679 10. pantu tiesību aktos noteiktajām papildu garantijām jeb aizsardzības pasākumiem.

11. Satversmes tiesa, izskatot lietu rakstveida procesā, 2019. gada 4. jūnijā pieņēma lēmumu uzdot Eiropas Savienības Tiesai jautājumus prejudiciāla nolēmuma pieņemšanai un apturēt tiesvedību lietā līdz brīdim, kad stājas spēkā Eiropas Savienības Tiesas nolēmums.

Satversmes tiesa uzdeva Eiropas Savienības Tiesai šādus jautājumus:

„1.1. Vai Regulas 2016/679 10. pantā lietotais jēdziens „personas datu apstrāde par sodāmību un pārkāpumiem vai ar tiem saistītiem drošības pasākumiem” ir interpretējams tādējādi, ka tas attiecas uz apstrīdētajā normā paredzēto informācijas par transportlīdzekļu vadītājiem reģistrētajiem pārkāpumu uzskaites punktiem apstrādi?

1.2. Neatkarīgi no atbildes uz pirmo jautājumu – vai Regulas 2016/679 normas, īpaši 5. panta 1. punkta „f” apakšpunktā atspoguļotais princips „integritāte un konfidencialitāte”, ir interpretējamas tādējādi, ka tās aizliedz dalībvalstīm noteikt vispārpieejamas informācijas statusu informācijai par transportlīdzekļu vadītājiem reģistrētajiem pārkāpumu uzskaites punktiem un pieļaut attiecīgo datu apstrādi izpaušanas veidā?

1.3. Vai Regulas 2016/679 ievada 50. un 154. apsvērums, 5. panta 1. punkta „b” apakšpunkts un 10. pants, kā arī Direktīvas 2003/98/EK 1. panta 2. punkta „cc” apakšpunkts būtu interpretējami tādējādi, ka tie aizliedz tādu dalībvalsts tiesisko regulējumu, kas pieļauj informācijas par transportlīdzekļu vadītājiem reģistrētajiem pārkāpumu uzskaites punktiem nodošanu atkalizmantošanai?

1.4. Ja atbilde uz kādu no iepriekšējiem jautājumiem ir apstiprinoša – vai Eiropas Savienības tiesību pārkāpuma un tiesiskās drošības princips būtu interpretējami tādējādi, lai varētu pieļaut apstrīdētās normas piemērošanu un tās tiesisko seku saglabāšanu uz laiku līdz brīdim, kad stājas spēkā Satversmes tiesas galīgais nolēmums?”

12. Eiropas Savienības Tiesa 2021. gada 22. jūnijā pasludināja spriedumu lietā C-439/19 „Latvijas Republikas Saeima (*Points de pénalité*)”.

Eiropas Savienības Tiesa uz pirmo Satversmes tiesas uzdoto jautājumu ir atbildējusi, ka Regulas 2016/679 10. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka tas ir

piemērojams tādu personas datu apstrādei, kas attiecas uz transportlīdzekļu vadītājiem par ceļu satiksmes noteikumu pārkāpumiem reģistrētajiem pārkāpumu uzskaites punktiem.

Uz otro un trešo jautājumu Eiropas Savienības Tiesa ir atbildējusi, ka Regulas 2016/679 normas, it īpaši tās 5. panta 1. punkts, 6. panta 1. punkta „e” apakšpunkts un 10. pants, ir jāinterpretē tādējādi, ka tās nepieļauj tādu valsts tiesisko regulējumu, ar kuru publiskai struktūrai, kas ir atbildīga par reģistru, kurā iekļauti transportlīdzekļu vadītājiem par ceļu satiksmes noteikumu pārkāpumiem reģistrētie pārkāpumu uzskaites punkti, ir noteikts pienākums šos datus darīt publiski pieejamus, neuzliekot personai, kura pieprasa piekļuvi, pienākumu pamatot minēto datu iegūšanu ar konkrētu interesi, vai ir ļauts nodot šo datus komersantiem atkalizmantošanas mērķiem.

Savukārt uz ceturto jautājumu Eiropas Savienības Tiesa ir atbildējusi, ka Eiropas Savienības tiesību pārākuma princips ir jāinterpretē tādējādi, ka tas nepieļauj to, ka dalībvalsts konstitucionālā tiesa – kura izskata sūdzību par valsts tiesisko regulējumu, kas Eiropas Savienības Tiesas prejudiciālā nolēmuma gaismā izrādās nesaderīgs ar Eiropas Savienības tiesībām –, piemērojot tiesiskās drošības principu, nolemj, ka šā tiesiskā regulējuma tiesiskās sekas tiek saglabātas spēkā līdz dienai, kad pasludināts minētās tiesas galīgais spriedums par šo konstitucionālo sūdzību.

13. Satversmes tiesa 2021. gada 1. jūlija rīcības sēdē nolēma izskatīt lietu no jauna pilnā tiesas sastāvā rakstveida procesā.

Secinājumu daļa

14. Pieteikuma iesniedzējs uzskata, ka apstrīdētā norma aizskar viņam Satversmes 96. pantā ietvertās pamattiesības, jo pieļauj viņa personas datu apstrādi. Proti, apstrīdētā norma nosakot, ka informācija par Pieteikuma iesniedzējam reģistrētajiem pārkāpumu uzskaites punktiem ir vispārpieejama informācija un var tikt izpausta jebkurai personai.

Tomēr Saeima ir izteikusi apsvērumus par lietas izskatīšanas robežu precizēšanu. Proti, apstrīdētās normas satversmība esot izvērtējama tiktāl, ciktāl tā noteic, ka informācija par personai piemērotajiem pārkāpumu uzskaites punktiem ir vispārpieejama informācija. Šāds viedoklis pamatots ar to, ka apstrīdētā norma attiecas uz plašu atšķirīgu situāciju kopumu, jo tā nosaka vispārpieejamas informācijas statusu dažāda veida informācijai. Likumdevēja apsvērumi par to, kādēļ katra veida informācijai, kas ietverta apstrīdētajā normā, ir noteikts vispārpieejamas informācijas statuss, varot būt un esot atšķirīgi. Līdzīgus apsvērumus par nepieciešamību precizēt izskatāmās lietas robežas ir izteikušas arī atsevišķas pieaicinātās personas (*sk. Saeimas atbildes rakstu un L.L.M. Katrīnes Pļaviņas viedokli lietas materiālu 1. sēj. 37.–38. lp. un 2. sēj. 3. lp.*).

14.1. Satversmes tiesa ir atzinusi: izskatot lietu, kas ierosināta pēc konstitucionālās sūdzības, Satversmes tiesai, no vienas puses, jāņem vērā Satversmes tiesas likuma prasības un situācija jāizvērtē tiktāl, ciktāl tas nepieciešams konstitucionālās sūdzības iesniedzēja pamattiesību aizsardzībai, bet, no otras puses, jāievēro vienlīdzības princips un jāvērtē visu to personu situācija, kuras atrodas vienādos un salīdzināmos apstākļos ar konstitucionālās sūdzības iesniedzēju. Ja konstitucionālajā sūdzībā apstrīdētā tiesību norma attiecas uz plašu atšķirīgu situāciju kopumu, Satversmes tiesa precizē, ciktāl tā izvērtēs apstrīdēto normu (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2013. gada 24. oktobra sprieduma lietā Nr. 2012-23-01 11. punktu*). Tas saistāms ar to, ka tiesiskas valsts princips prasa, lai Satversmes tiesa atbilstoši tās kompetencei nodrošinātu tādas tiesību sistēmas pastāvēšanu, kurā pēc iespējas pilnīgāk tiktu novērsts Satversmei vai citām augstāka juridiska spēka tiesību normām neatbilstošs tiesiskais regulējums (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2014. gada 9. janvāra sprieduma lietā Nr. 2013-08-01 18.2. punktu*). Tādējādi izskatāmajā lietā nepieciešams precizēt, kādā apjomā un attiecībā uz kurām personām izvērtējama apstrīdētās normas satversmība.

14.2. Apstrīdētā norma noteic, ka informācija par atsevišķām juridiskajām personām piederošiem transportlīdzekļiem, personas tiesībām vadīt transportlīdzekļus, likumā noteiktajā termiņā personas neapmaksātajiem sodiem, kas piemēroti par pārkāpumiem ceļu satiksmē, kā arī pārējā transportlīdzekļu un to

vadītāju valsts reģistrā un traktortehnikas un tās vadītāju informatīvajā sistēmā esošā informācija ir vispārpieejama informācija. Tādējādi apstrīdētā norma vispārpieejamas informācijas statusu noteic dažādai informācijai un attiecas uz atšķirīgu situāciju kopumu (*sal. sk. Satversmes tiesas 2019. gada 4. jūnija lēmuma par jautājumu uzdošanu Eiropas Savienības Tiesai prejudiciāla nolēmuma pieņemšanai lietā Nr. 2018-18-01 8. punktu*).

Atbilstoši Ceļu satiksmes likuma 43.¹ panta pirmajai daļai transportlīdzekļu un to vadītāju valsts reģistrā tiek iekļauta citstarp informācija par transportlīdzekļu vadītājiem reģistrētajiem pārkāpumu uzskaites punktiem. Tādējādi apstrīdētā norma attiecas arī uz informāciju par transportlīdzekļu vadītājiem reģistrētajiem pārkāpumu uzskaites punktiem. Kā izriet no pieteikuma un tam pievienotajiem dokumentiem, Pieteikuma iesniedzējs uzskata, ka apstrīdētā norma aizskar viņa tiesības tādējādi, ka tieši informācija par viņam reģistrētajiem pārkāpumu uzskaites punktiem ir vispārpieejama. Turklāt arī Saeima atbildes rakstā norāda, ka par citu informāciju, kurai apstrīdētā norma paredz vispārpieejamas informācijas statusu, tās paustie apsvērumi varētu būt atšķirīgi (*sal. sk. Satversmes tiesas 2019. gada 4. jūnija lēmuma par jautājumu uzdošanu Eiropas Savienības Tiesai prejudiciāla nolēmuma pieņemšanai lietā Nr. 2018-18-01 8. punktu*).

Satversmes tiesa atzīst: izvērtējot apstrīdētās normas ietekmi uz visām personām, kam reģistrēti pārkāpumu uzskaites punkti un kas tādējādi nonākušas apstrīdētās normas tvērumā, tiek nodrošināta lietas vispusīga un objektīva izskatīšana, kā arī procesuālā ekonomija un tādas tiesību sistēmas pastāvēšana, kurā pēc iespējas pilnīgāk un aptverošāk tiek novērsts regulējums, kas neatbilst Satversmei vai citām augstāka juridiska spēka tiesību normām (*sal. sk. Satversmes tiesas 2021. gada 6. aprīļa sprieduma lietā Nr. 2020-31-01 12.2. punktu*). Turklāt konkrētajā gadījumā, ņemot vērā Saeimas atbildes rakstā un pieaicināto personu viedokļos paustos apsvērumus, atzīstams, ka lietā esošie materiāli ir pietiekami, lai apstrīdētās normas satversmību izvērtētu attiecībā uz visām personām, kam reģistrēti pārkāpumu uzskaites punkti.

Līdz ar to Satversmes tiesa izvērtēs apstrīdētās normas atbilstību Satversmes 96. pantam, ciktāl apstrīdētā norma noteic, ka informācija par

personai reģistrētajiem pārkāpumu uzskaites punktiem ir vispārpieejama informācija.

15. Satversmes 96. pants noteic, ka ikvienam ir tiesības uz privātās dzīves, mājokļa un korespondences neaizskaramību.

15.1. Konkretizējot Satversmes 96. pantā ietvertās tiesības uz privātās dzīves neaizskaramību, Satversmes tiesa ir norādījusi, ka šīs tiesības aptver dažādus aspektus. Tās ietver indivīda tiesības uz savu privāto telpu, kur tas iespējami minimāli ciestu no valsts vai citu personu iejaukšanās. Tās arī aizsargā indivīda fizisko un garīgo integritāti, godu un cieņu, identitāti un personas datus. Proti, informācijas par personu aizsardzība ietilpst jēdziena „tiesības uz privātās dzīves neaizskaramību” saturā (*sk. Satversmes tiesas 2016. gada 16. jūnija sprieduma lietā Nr. 2015-18-01 10. punktu*).

Satversmes 89. pants noteic, ka valsts atzīst un aizsargā cilvēka pamattiesības saskaņā ar Satversmi, likumiem un Latvijai saistošiem starptautiskajiem līgumiem. No šā panta izriet, ka likumdevēja mērķis ir panākt Satversmē ietvertu cilvēktiesību normu harmoniju ar starptautisko tiesību normām. Konkretizējot Satversmes normas kopsakarā ar starptautiskajos cilvēktiesību dokumentos ietvertajām normām, ir jānodrošina šo normu harmonija, novēršot to, ka Satversmē ietvertās pamattiesības tiek samazinātas vai ierobežotas (*sal. sk. Satversmes tiesas sprieduma lietā Nr. 2015-14-0103 15.1. punktu un 2019. gada 5. decembra sprieduma lietā Nr. 2019-01-01 16.3.1. punktu*).

Satversmes tiesa jau iepriekš, konkretizējot Satversmes 96. pantā ietvertās pamattiesības kopsakarā ar Konvencijas 8. pantu, ir norādījusi, ka valsts institūcijām ir ne vien pienākums atturēties no jebkādas nepamatotas iejaukšanās tiesībās uz privātās dzīves neaizskaramību, bet arī pienākums veikt šo tiesību aizsardzībai nepieciešamās darbības. Likumdevējam ir jāizveido tāds personas datu aizsardzības mehānisms, kas nodrošinātu to apstrādes noteikumu atbilstību paredzētajam mērķim. Ar personas privāto dzīvi saistīto datu apstrāde, tostarp izpaušana, ietilpst personas tiesību uz privātās dzīves neaizskaramību tvērumā

(sk. Satversmes tiesas 2018. gada 11. oktobra sprieduma lietā Nr. 2017-30-01 11.2. punktu).

Turklāt attiecībā uz personas datu apstrādi Eiropas Cilvēktiesību tiesa ir atzinusi, ka personas datiem jābūt adekvātiem, atbilstīgiem un jāietver tikai tas, kas nepieciešams to apstrādes nolūkam (sk., piemēram, Eiropas Cilvēktiesību tiesas 2006. gada 10. oktobra sprieduma lietā „L. L. v. France”, pieteikums Nr. 7508/02, 45.–46. punktu). Tāpat personas datiem jābūt precīziem, glabātiem ne ilgāk kā nepieciešams to apstrādes nolūkam, apstrādātiem tā, ka tiek nodrošināta datu drošība un to apstrādes likumība un pārskatāmība (sal. sk. Eiropas Cilvēktiesību tiesas 2003. gada 22. janvāra sprieduma lietā „Taylor-Sabori v. the United Kingdom”, pieteikums Nr. 47114/99, 17.–19. punktu, 2005. gada 19. oktobra sprieduma lietā „Roche v. the United Kingdom”, pieteikums Nr. 32555/96, 162. punktu, 2008. gada 18. novembra sprieduma lietā „Cemalettin Canli v. Turkey”, pieteikums Nr. 22427/04, 34.–37. punktu, kā arī Eiropas Cilvēktiesību tiesas Lielās palātas 2008. gada 4. decembra sprieduma lietā „S. and Marper v. the United Kingdom”, pieteikumi Nr. 30562/04 un 30566/04, 99., 103., 125. un 126. punktu). Vēl jo vairāk – atsevišķu kategoriju personas dati, piemēram, dati par personas izdarītajiem noziedzīgajiem nodarījumiem, ir īpaši aizsargājami (sk., piemēram, Eiropas Cilvēktiesību tiesas 2012. gada 13. novembra sprieduma lietā „M. M. v. the United Kingdom”, pieteikums Nr. 24029/07, 187.–187. punktu). Attiecīgi Satversmes tiesa, konkretizējot Satversmes 96. pantu kopsakarā un harmonijā ar citstarp Konvencijas 8. pantu, ir secinājusi, ka pastāv tādi personas datu aizsardzības principi kā tiesiskums, taisnīgums, minimalitāte, anonimitāte un pārskatāmība un ka atsevišķu kategoriju dati to sensitīvā rakstura dēļ ir īpaši aizsargājami (sk. Satversmes tiesas 2011. gada 14. marta sprieduma lietā Nr. 2010-5101 13. un 14. punktu un 2016. gada 12. maija sprieduma lietā Nr. 2015-14-0103 15.3. punktu).

Tādējādi gan no Konvencijas 8. pantā, gan no Satversmes 96. pantā personai ietvertajām tiesībām uz savu datu aizsardzību tiek atvasināti personas datu aizsardzības un apstrādes principi, kas nosaka prasības, kurām personas datu apstrādei jāatbilst.

15.2. Atbilstoši Satversmes 68. panta otrajai daļai, slēdzot starptautiskus līgumus, Latvija nolūkā stiprināt demokrātiju var deleģēt starptautiskām institūcijām daļu no valsts institūciju kompetences. Tas nozīmē, ka līdz ar līguma par Latvijas pievienošanos Eiropas Savienībai ratifikāciju Latvija ir atzinusi tās tiesiskās sistēmas atvērtību Eiropas Savienības tiesībām un Eiropas Savienības tiesības ir kļuvušas par Latvijas tiesību sistēmas sastāvdaļu. Tādējādi Latvijai, apzinoties Satversmes 68. panta otrajā daļā ietverto Eiropas Savienības tiesību pārākumu un pieņemot un piemērojot nacionālās tiesību normas, ir jāņem vērā demokrātiju stiprinoši Eiropas Savienības tiesību akti un Eiropas Savienības Tiesas judikatūrā nostiprinātā to interpretācija (*sal. sk. Satversmes tiesas 2019. gada 6. marta sprieduma lietā Nr. 2018-11-01 16.2. punktu*). Proti, Satversmes tiesai, aizsargājot Latvijas pamatnormu – demokrātiska tiesiska valsts –, ir pienākums nodrošināt tādu Eiropas Savienības tiesību normu piemērošanu, kas stiprina Latviju kā demokrātisku, tiesisku un uz katram cilvēkam piemītošo cieņu un brīvību balstītu valsti.

15.2.1. Atbilstoši Līguma par Eiropas Savienību 6. panta 1. punktam Eiropas Savienība atzīst tiesības, brīvības un principus, kas izklāstīti Eiropas Savienības Pamattiesību hartā (turpmāk – Harta), un Hartai ir tāds pats spēks kā Līgumam par Eiropas Savienību un Līgumam par Eiropas Savienības darbību. Turklāt saskaņā ar minētā panta 3. punktu un Hartas 52. panta 3. punktu pamattiesības, kas garantētas Konvencijā un kas izriet no dalībvalstu kopīgajām konstitucionālajām tradīcijām, ir uzskatāmas par Eiropas Savienības vispārējiem tiesību principiem un Hartā ietverto Konvencijā garantētajām tiesībām atbilstošo tiesību nozīme un apjoms ir tāds pats kā Konvencijā noteiktajām tiesībām. Ievērojot minēto, Satversmes tiesa secina, ka Hartā pēc būtības ir ietverti arī Eiropas Savienības vispārējie tiesību principi (*sk., piemēram, Eiropas Savienības Tiesas 2014. gada 10. jūlija sprieduma lietā C-295/12 P „Telefónica un Telefónica de España/Komisija” 40. un 41. punktu un 2018. gada 29. maija sprieduma lietā C-426/16 „Liga van Moskeeën en Islamitische Organisaties Provincie Antwerpen u. c.” 38.–40. punktu*).

Hartas 8. panta 1. punkts noteic, ka ikvienai personai ir tiesības uz savu personas datu aizsardzību. Šis pants ir balstīts uz citstarp Līguma par Eiropas

Savienības darbību 16. pantu, Konvencijas 8. pantu un Eiropas Parlamenta un Padomes 1995. gada 24. oktobra direktīvu 95/46/EK par personu aizsardzību attiecībā uz personas datu apstrādi un šādu datu brīvu apriti (turpmāk – Direktīva 95/46/EK) (sk.: *Paskaidrojums par 8. pantu – Personas datu aizsardzība. Eiropas Savienības Pamattiesību hartu izstrādājušā Konventa 2007. gada 14. decembra Paskaidrojumi (2007/C 303/02) attiecībā uz Pamattiesību hartu*). Turklāt, ņemot vērā to, ka atbilstoši Regulas 2016/679 94. pantam no 2018. gada 25. maija Direktīva 95/46/EK tika atcelta un atsaucē uz šo direktīvu ir uzskatāmas par atsaucēm uz Regulu 2016/679, Hartas 8. pants ir saistīts arī ar Regulu 2016/679. Tādējādi nosacījumi, ar kādiem īstenojamas personas tiesības uz savu personas datu aizsardzību kā Eiropas Savienības vispārējs tiesību princips, kas ietverts Hartas 8. pantā, bija paredzēti gan Direktīvā 95/46/EK, gan Regulā 2016/679 (sk. *Direktīvas 95/46/EK ievada 10. apsvērumu un Regulas 2016/679 ievada 1., 2. un 4. apsvērumu; sk. arī Eiropas Kopienų Tiesas 2003. gada 20. maija sprieduma apvienotajās lietās C-465/00, C-138/01 un C-139/01 „Österreichischer Rundfunk u. c.” 68. punktu*).

No Eiropas Savienības Tiesas judikatūras izriet, ka Hartas 8. pantā ietvertās personas tiesības uz savu datu aizsardzību kā Eiropas Savienības vispārējs tiesību princips tiek nodrošinātas galvenokārt tādējādi, ka jebkurai personas datu apstrādei ir jāatbilst, pirmkārt, Direktīvas 95/46/EK 6. pantā vai Regulas 2016/679 5. pantā minētajiem datu kvalitātes principiem un, otrkārt, vienam no šīs direktīvas 7. pantā vai šīs regulas 6. pantā norādītajiem principiem, saskaņā ar kuriem datu apstrāde atzīstama par likumīgu (sk. *Eiropas Kopienų Tiesas 2003. gada 20. maija sprieduma apvienotajās lietās C-465/00, C-138/01 un C-139/01 „Österreichischer Rundfunk u. c.” 65. punktu un Eiropas Savienības Tiesas 2019. gada 16. janvāra sprieduma lietā C-496/17 „Deutsche Post” 57. punktu*). Minētajās Direktīvas 95/46/EK un Regulas 2016/679 normās ir konkretizēti tādi personas datu apstrādes principi kā likumīgums, godprātība, pārredzamība, nolūka ierobežojumi, datu minimizēšana, precizitāte, glabāšanas ierobežojums, kā arī pārskatatbildība. Šo principu saturu Direktīvā 95/46/EK un Regulā 2016/679 raksturo kontinuitāte (sk. *Regulas 2016/679 ievada 9. apsvērumu, Eiropas Komisijas 2012. gada*

25. janvāra paskaidrojošo rakstu par Vispārīgās datu aizsardzības regulas projektu un Eiropas Savienības Padomes 2016. gada 3. maija paskaidrojošo rakstu par nostāju Nr. 6/2016; sal. sk. arī Eiropas Savienības Tiesas 2020. gada 16. jūlija sprieduma lietā C-311/18 „Facebook Ireland un Schrems” 71. punktu un 2021. gada 17. jūnija sprieduma lietā C-597/19 „M.I.C.M.” 107. punktu).

15.2.2. Atbilstoši Direktīvas 95/46/EK 2. panta „a” punktam un Regulas 2016/679 4. panta 1. punktam personas dati ir jebkura informācija, kas attiecas uz identificētu vai identificējamu fizisko personu. Identificējama fiziskā persona ir tāda persona, kuru var tieši vai netieši identificēt, jo īpaši atsaucoties uz identifikatoru, piemēram, minētās personas vārdu, uzvārdu, identifikācijas numuru, atrašanās vietas datiem, tiešsaistes identifikatoru vai vienu vai vairākiem minētajai fiziskajai personai raksturīgiem fiziskās, fizioloģiskās, ģenētiskās, garīgās, ekonomiskās, kultūras vai sociālās identitātes faktoriem. Savukārt atbilstoši Direktīvas 95/46/EK 2. panta „b” punktam un Regulas 2016/679 4. panta 2. punktam apstrāde ir jebkura ar personas datiem vai personas datu kopumiem veikta darbība vai darbību kopums, ko veic ar vai bez automatizētiem līdzekļiem, tostarp izpaušana.

Apstrīdētā norma nosaka vispārpieejamas informācijas statusu citstarp informācijai par transportlīdzekļu vadītājiem transportlīdzekļu un to vadītāju valsts reģistrā reģistrētajiem pārkāpumu uzskaites punktiem. Saskaņā ar Informācijas atklātības likuma 10. panta trešo daļu vispārpieejamo informāciju var sniegt pēc privātpersonas pieprasījuma, kurā informācijas pieprasītājam nav īpaši jāpamato sava interese par šo informāciju, un tās saņemšanu pieprasītājam nevar liegt tāpēc, ka šī informācija neattiecas uz viņu. Savukārt atbilstoši Ministru kabineta 2014. gada 25. novembra noteikumu Nr. 725 „Transportlīdzekļu un to vadītāju valsts reģistrā un traktortehnikas un tās vadītāju informatīvajā sistēmā esošās informācijas pieprasīšanas kārtība” 3.1. punktam un Ministru kabineta 2019. gada 30. aprīļa noteikumu Nr. 185 „Transportlīdzekļu un to vadītāju valsts reģistra noteikumi” 18. punktam Direkcija vispārpieejamo informāciju no transportlīdzekļu un to vadītāju valsts reģistra var sniegt rakstiski, izmantojot elektroniskos datu nesējus vai tiešsaistes datu pārraidi. Tādējādi apstrīdētā norma rada jebkurai

personai subjektīvas tiesības pieprasīt un saņemt no Direkcijas transportlīdzekļu un to vadītāju valsts reģistrā esošo informāciju par transportlīdzekļu vadītājiem reģistrētajiem pārkāpumu uzskaites punktiem.

Ievērojot visu iepriekš minēto, informācija par identificējamās fiziskās personas vārdu, uzvārdu un tai reģistrētajiem pārkāpumu uzskaites punktiem ir uzskatāma par personas datiem, bet to izpaušana – par personas datu apstrādi Direktīvas 95/46/EK 2. panta un Regulas 2016/679 4. panta izpratnē. Tā kā Direktīvas 95/46/EK un Regulas 2016/679 noteikumi par to attiecīgajām darbības jomām nodrošina nepārtrauktību un Eiropas Savienības Tiesa ir atzinusi, ka apstrīdētajā normā paredzētā personas datu apstrāde ietilpst Regulas 2016/679 materiālās darbības jomā, Satversmes tiesai nerodas šaubas par to, ka minētā apstrāde ietilpst arī Direktīvas 95/46/EK darbības jomā (*sal. sk. Eiropas Savienības Tiesas 2021. gada 22. jūnija sprieduma lietā C-439/19 „Latvijas Republikas Saeima (Points de pénalité)” 60. un 62.–72. punktu*). Uz minēto apstrādi attiecas Regulas 2016/679 6. panta 1. punkta „e” apakšpunkts un Direktīvas 95/46/EK 7. panta „e” apakšpunkts, saskaņā ar kuru apstrāde ir likumīga, ja un ciktāl tā ir vajadzīga, lai izpildītu uzdevumu, ko veic sabiedrības interesēs vai īstenojot pārzinim likumīgi piešķirtās oficiālās pilnvaras (*sk. turpat 99. punktu*). Turklāt atbilstoši Regulas 2016/679 10. pantam pret minēto datu apstrādi to saistības ar kriminālpārkāpumiem un attiecīgi īpašas sensitivitātes dēļ ir nodrošināma lielāka aizsardzība (*sk. turpat 74. un 92.–94. punktu*).

Satversmes tiesa secina, ka apstrīdētā norma, kurā paredzēta personas datu apstrāde, pēc būtības ir saistīta ar Eiropas Savienības tiesību aktu – Direktīvas 95/46/EK un vēlāk arī Regulas 2016/679 – ievērošanu. Tas nozīmē, ka ir piemērojami Eiropas Savienības vispārējie tiesību principi un, ievērojot Hartas 51. panta 1. punktā noteikto, arī Harta (*sk. Eiropas Savienības Tiesas 2013. gada 26. februāra sprieduma lietā C-617/10 „Åkerberg Fransson” 19.–21. punktu un 2017. gada 9. marta sprieduma lietā C-406/15 „Milkova” 50. un 51. punktu*).

Līdz ar to izskatāmajā lietā Satversmes tiesai, konkretizējot Satversmes 96. pantā ietvertās tiesības uz privātās dzīves neaizskaramību, ir jānodrošina harmonija ar Hartas 8. pantā atspoguļotajām personas tiesībām uz savu datu

aizsardzību kā Eiropas Savienības vispārēju tiesību principu. Šajā ziņā Satversmes tiesai jo īpaši jāņem vērā personas datu apstrādes principi, kuri ietverti Direktīvas 95/46/EK 6. un 7. pantā un Regulas 2016/679 5. un 6. pantā un kuru ievērošana ietilpst Satversmes 96. pantā garantēto tiesību tvērumā (*sal. sk. Satversmes tiesas 2011. gada 14. marta sprieduma lietā Nr. 2010-51-01 13. punktu un 2019. gada 4. jūnija lēmuma par jautājumu uzdošanu Eiropas Savienības Tiesai prejudiciāla nolēmuma pieņemšanai lietā Nr. 2018-18-01 10.2. punktu*). Šajās Eiropas Savienības tiesību normās noteiktās prasības atbilst Satversmes 96. pantā ietvertajām tiesībām uz privātās dzīves neaizskaramību un tādējādi stiprina Latviju kā demokrātisku, tiesisku un uz katram cilvēkam piemītošo cieņu un brīvību balstītu valsti.

15.3. Satversmes tiesa secina, ka apstrīdētajā normā noteiktā informācija par personai reģistrētajiem pārkāpumu uzskaites punktiem ir saistīta ar personas privāto dzīvi un šīs informācijas apstrāde, tostarp arī tas, ka šāda informācija tiek darīta pieejama, ir jāatzīst par iejaukšanos personas privātajā dzīvē. Tam, vai Direkcija informāciju par personai reģistrētajiem pārkāpumu uzskaites punktiem patiešām ir izpaudusi informācijas pieprasītājiem, nav izšķirošas nozīmes. Līdz ar pārkāpumu uzskaites punktu reģistrāciju transportlīdzekļu un to vadītāju valsts reģistrā attiecīgā persona nokļūst apstrīdētās normas tvērumā.

Līdz ar to apstrīdētā norma personai, kurai reģistrēti pārkāpumu uzskaites punkti, ierobežo Satversmes 96. pantā ietvertās tiesības uz privātās dzīves neaizskaramību.

16. Lai izvērtētu Satversmes 96. pantā ietverto pamattiesību ierobežojuma satversmību, jānoskaidro, vai:

- 1) ierobežojums ir noteikts ar likumu;
- 2) ierobežojumam ir leģitīms mērķis;
- 3) ierobežojums ir samērīgs (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2018. gada 11. oktobra sprieduma lietā Nr. 2017-30-01 12. punktu*).

17. Izvērtējot, vai pamattiesību ierobežojums ir noteikts ar likumu, Satversmes tiesa pārbauda, vai likums ir:

- 1) pieņemts, ievērojot normatīvajos aktos paredzēto kārtību;
- 2) izsludināts un publiski pieejams atbilstoši normatīvo aktu prasībām;
- 3) pietiekami skaidri formulēts, lai persona varētu izprast no tā izrietošo tiesību un pienākumu saturu un paredzēt tā piemērošanas sekas (*sk. Satversmes tiesas 2019. gada 6. marta sprieduma lietā Nr. 2018-11-01 17. punktu*).

Pamattiesību ierobežojumam jābūt noteiktam tādā likumdošanas procesā, kas atbilst labas likumdošanas principam (*sk. Satversmes tiesas 2021. gada 6. aprīļa sprieduma lietā Nr. 2020-31-01 15. punktu*).

17.1. Ceļu satiksmes likuma 14.¹ pants likumā tika ietverts ar 2003. gada 8. jūlija likumu „Grozījumi Ceļu satiksmes likumā”, kas stājās spēkā 2004. gada 1. janvārī. Sākotnēji Ceļu satiksmes likuma 14.¹ panta otrā daļa nenoteica, ka informācija, kas atrodas transportlīdzekļu un to vadītāju valsts reģistrā, ir vispārpieejama informācija.

Ar 2005. gada 26. maija likumu „Grozījumi Ceļu satiksmes likumā” Ceļu satiksmes likuma 14.¹ panta otrā daļa tika izteikta jaunā redakcijā, citstarp paredzot arī to, ka transportlīdzekļu un to vadītāju valsts reģistrā esošā informācija ir vispārpieejama informācija. Šajā laikā jau bija stājusies spēkā Ceļu satiksmes likuma 43.¹ panta pirmā daļa, kas noteica, ka transportlīdzekļu un to vadītāju valsts reģistrā ir iekļaujama arī informācija par pārkāpumu uzskaites punktiem. Saeima attiecīgo likumprojektu izskatīja trijos lasījumos. Valsts prezidente 2005. gada 15. jūnijā izsludināja likumu oficiālajā izdevumā „Latvijas Vēstnesis” Nr. 94 normatīvajos tiesību aktos noteiktajā kārtībā.

17.2. Satversmes tiesa ir atzinusi, ka tiesību normai, kas ierobežo personas pamattiesības, jābūt gan saprotamai, gan paredzamai. Proti, tiesību normai jābūt formulētai tik precīzi un skaidri, lai persona varētu izprast no tās izrietošo tiesību un pienākumu saturu un paredzēt tās piemērošanas sekas, kā arī tā, lai norma nodrošinātu aizsardzību pret tās patvaļīgu piemērošanu (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2015. gada 8. aprīļa sprieduma lietā Nr. 2014-34-01 14. punktu*).

No apstrīdētās normas un Ceļu satiksmes likuma 43.¹ panta pirmās daļas persona, kam ir reģistrēti pārkāpumu uzskaites punkti, var secināt un paredzēt tiesiskās sekas, kādas attiecībā uz to ir iestājušās. Proti, jebkurai citai personai šādā gadījumā ir tiesības pieprasīt no Direkcijas informāciju par personu, kam ir reģistrēti pārkāpumu uzskaites punkti.

Tādējādi apstrīdētās normas formulējums ir pietiekami skaidrs, persona var izprast tās saturu un paredzēt tās piemērošanas sekas.

17.3. Vairākas lietā pieaicinātās personas pēc būtības ir norādījušas, ka likumdevējs neesot vērtējis apstrīdētās normas atbilstību Eiropas Savienības tiesībām, konkrētāk – Regulai 2016/679 (*sk. L.L.M. Katrīnes Pļaviņas un Mg. iur. Agneses Bobovičas viedokli lietas materiālu 1. sēj. 138. lp. un 2. sēj. 6. lp.*).

Satversmes 21. pantā ir noteikts, ka iekšējās darbības un kārtības noteikšanai Saeima izstrādā sev kārtības rulli. Satversmes 21. pantā ir ietverts parlamenta autonomijas princips, proti, Saeima pati sev nosaka darba kārtību (*sk. Satversmes tiesas 2019. gada 23. decembra sprieduma lietā Nr. 2019-08-01 14. punktu*). Līdzsvarojot minēto principu ar varas dalīšanas principu un tiesiskas valsts principu, Satversmes tiesa 2019. gada 6. marta spriedumā lietā Nr. 2018-11-01 secināja, ka atbilstoši labas likumdošanas principam likumdevējam ir pienākums izvērtēt likumprojektā paredzēto tiesību normu atbilstību citstarp Eiropas Savienības tiesību normām un saskaņot likumprojektā paredzētās tiesību normas un tiesību sistēmā jau pastāvošās tiesību normas atbilstoši racionāla likumdevēja principam (*sk. Satversmes tiesas 2019. gada 6. marta sprieduma lietā Nr. 2018-11-01 18.1. punktu*).

Apstrīdētā norma tika pieņemta 2005. gadā, kad Latvija bija kļuvusi par Eiropas Savienības dalībvalsti un tai bija saistoša Direktīva 95/46/EK, kurā konkretizēti personas datu aizsardzības principi. No attiecīgā likumprojekta izstrādes materiāliem neizriet, ka likumdevējs būtu konstatējis apstrīdētās normas saistību ar Eiropas Savienības tiesību normām (*sk. 8. Saeimai 2004. gada 30. novembrī iesniegtā likumprojekta Nr. 1028 „Grozījumi Ceļu satiksmes likumā” anotāciju. Pieejama: www.saeima.lv; sk. arī 8. Saeimai 2004. gada 30. novembrī iesniegtā likumprojekta Nr. 1028 „Grozījumi Ceļu satiksmes likumā” izstrādes*

dokumentus lietas materiālu 1. sēj. 76.–117. lp.). Tomēr uz apstrīdētajā normā paredzēto personas datu apstrādi bija attiecināmas personas tiesības uz savu datu aizsardzību kā Eiropas Savienības vispārējais tiesību princips, kas konkretizēts Direktīvā 95/46/EK un vēlāk – Regulā 2016/679.

No lietas materiāliem izriet, ka Ceļu satiksmes likuma 14.¹ pants tika grozīts ar 2018. gada 12. aprīļa likumu „Grozījumi Ceļu satiksmes likumā”, 12. Saeimai trešajā lasījumā atbalstot likumprojektu Nr. 1111/Lp12. Pirms minētā likumprojekta otrā lasījuma Saeimā Satiksmes ministrija iesniedza priekšlikumu, kas paredzēja apstrīdētajā normā norādīt to, ka informācija par personai reģistrētajiem pārkāpumu uzskaites punktiem ir vispārpieejama (*sk. Satiksmes ministrijas 2018. gada 14. februāra vēstuli Nr. 04-011471 „Par priekšlikumiem likumprojektam „Grozījumi Ceļu satiksmes likumā” (Nr. 1111/Lp12)”*). Pieejama: *titania.saeima.lv*). Minētais priekšlikums tika apspriests citstarp 12. Saeimas Tautsaimniecības, agrārās, vides un reģionālās politikas komisijas 2018. gada 20. februāra un 20. marta sēdēs. Tajās Saeimas Juridiskais birojs un Datu valsts inspekcija aicināja izvērtēt apstrīdētajā normā paredzētās datu apstrādes atbilstību Regulas 2016/679 prasībām (*sk. audioierakstus lietas materiālu 1. sēj.*). Tomēr lietā nav materiālu, kas norādītu uz to, ka likumdevējs minēto izvērtējumu būtu veicis.

Satversmes tiesa ir atzinusi: ne katrs likumdošanas procesā izdarīts pārkāpums ir pietiekams pamats, lai uzskatītu, ka pieņemtajam aktam nav juridiska spēka. Lai likumdošanas procesā izdarīta pārkāpuma dēļ kādu aktu atzītu par spēkā neesošu, jābūt pamatotām šaubām, ka gadījumā, ja procedūra tiktu ievērota, likumdevējs pieņemtu atšķirīgu lēmumu (*sal. sk. Satversmes tiesas 2019. gada 6. marta sprieduma lietā Nr. 2018-11-01 18.5. punktu*).

Izskatāmajā lietā likumdevējs nebija vērtējis apstrīdētās normas atbilstību Eiropas Savienības tiesību normām, taču Satversmes tiesa nav konstatējusi citus pārkāpumus apstrīdēto normu pieņemšanas procedūrā. Tāpat Satversmes tiesa ņem vērā to, ka apstrīdētajā normā paredzētajai personas datu apstrādei piemērojamās Eiropas Savienības tiesību normas nebija skaidras un Satversmes tiesa, vērsdamās Eiropas Savienības Tiesā un uzdodot jautājumus prejudiciāla nolēmuma

pieņemšanai, uz tām neattiecināja *acte clair* doktrīnu (*sal. sk. Satversmes tiesas 2019. gada 4. jūnija lēmuma par jautājumu uzdošanu Eiropas Savienības Tiesai prejudiciāla nolēmuma pieņemšanai lietā Nr. 2018-18-01 11. punktu*). Tādēļ tas vien, ka likumdevējs nav vērtējis apstrīdētās normas atbilstību Eiropas Savienības tiesību normām, izskatāmajā lietā pats par sevi nevar būt pamats atzīt to, ka apstrīdētajā normā ietvertais pamattiesību ierobežojums nebūtu noteikts ar likumu (*sal. sk. Satversmes tiesas 2019. gada 7. jūnija sprieduma lietā Nr. 2018-15-01 13.2. punktu*). Tādējādi Satversmes tiesai ir jānoskaidro, vai apstrīdētajā normā ietvertajam pamattiesību ierobežojumam ir legītīms mērķis un vai ir ievērots samērīguma princips.

Līdz ar to no apstrīdētās normas izrietošais pamattiesību ierobežojums ir noteikts ar likumu.

18. Ikviena pamattiesību ierobežojuma pamatā ir jābūt apstākļiem un argumentiem, kādēļ tas vajadzīgs, proti, ierobežojums tiek noteikts svarīgu interešu – legītīma mērķa – labad (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2015. gada 13. oktobra sprieduma lietā Nr. 2014-36-01 18. punktu*). Satversmes tiesas procesā pienākums uzrādīt un pamatot pamattiesību ierobežojuma legītīmo mērķi visupirms ir institūcijai, kas izdevusi apstrīdēto aktu, konkrētajā gadījumā – Saeimai (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2020. gada 12. februāra sprieduma lietā Nr. 2019-05-01 20. punktu*). Savukārt Satversmes tiesai ir pienākums objektīvi izvērtēt ne tikai institūcijas, kas izdevusi apstrīdēto aktu, viedokli, bet visus lietas apstākļus un noskaidrot šāda mērķa esību vai – tieši pretēji – neesību (*sal. sk. Satversmes tiesas 2007. gada 8. jūnija sprieduma lietā Nr. 2007-01-01 23. punktu*).

Saeima norāda, ka apstrīdētās normas mērķis ir nodrošināt to, ka ikvienai personai, kurai atbilstoši tai Satversmes 100. pantā ietvertajām tiesībām uz informāciju ir pamatota un ar ceļu satiksmes drošību saistīta nepieciešamība pārlicināties, vai citai personai var uzticēt transportlīdzekļa vadīšanu, ir iespēja iegūt ziņas par citai personai reģistrētajiem pārkāpumu uzskaites punktiem. Turklāt apstrīdētās normas mērķis esot arī preventīvi nodrošināt to, ka jebkurš

transportlīdzekļa vadītājs ir motivēts nepieļaut ceļu satiksmes noteikumu pārkāpumus. Tā tiek uzlabota ceļu satiksmes drošība. Tādējādi esot uzskatāms, ka apstrīdētajā normā ietvertā pamattiesību ierobežojuma leģitīmais mērķis ir citu personu tiesību un sabiedrības drošības aizsardzība.

Satversmes tiesa jau iepriekš ir atzinusi, ka atsevišķā tiesību normā paredzēti pasākumi, kurus valsts veic, lai novērstu ceļu satiksmes noteikumu pārkāpumus, var tikt atzīti par tādiem, kas kopā ar citās tiesību normās paredzētiem pasākumiem kalpo viena virsmērķa – ceļu satiksmes drošības aizsardzība – sasniegšanai (*sk. Satversmes tiesas 2013. gada 24. oktobra sprieduma lietā Nr. 2012-23-01 18.4. punktu*). Arī apstrīdētajā normā paredzētais pasākums – informācijas par personai reģistrētajiem pārkāpumu uzskaites punktiem izpaušana – paredzēts tam, lai šī persona atturētos no jaunu pārkāpumu izdarīšanas ceļu satiksmē, kā arī citas personas atturētos no šādu pārkāpumu izdarīšanas.

Satversmes tiesa ņem vērā to, ka ceļu satiksmes negadījumi Latvijā notiek salīdzinoši bieži, piemēram, pēdējo piecu gadu laikā ik gadu bijuši apmēram 3700 ceļu satiksmes negadījumi ar cietušajiem (*sk.: Ceļu satiksmes negadījumu skaita dinamika Latvijā. Pieejams: www.csdd.lv*). Tādējādi likumdevēja nolūks, pieņemot apstrīdēto normu, pēc būtības bija tieši uzlabot ceļu satiksmes drošību un aizsargāt ceļu satiksmē iesaistīto personu tiesības uz dzīvību un veselību. Arī Satversmes 100. pantā ietverto tiesību uz brīvu pieeju informācijai īstenošana kā apstrīdētajā normā noteiktā pamattiesību ierobežojuma leģitīmais mērķis konkrētajā gadījumā pēc būtības ir saistīts tieši ar ceļu satiksmi un tās drošības uzlabošanu. Gan sabiedrības drošības, gan citu personu tiesību aizsardzība konkrētajā gadījumā ir cieši saistīti un viens otru papildinoši mērķi attiecībā uz ceļu satiksmes drošības uzlabošanu, tādēļ izskatāmajā lietā aplūkojami kopsakarā. Tas savukārt atbilst Eiropas Savienības vispārējo interešu mērķim ceļu satiksmes drošības uzlabošanā (*sk. Eiropas Savienības Tiesas 2021. gada 22. jūnija sprieduma lietā C-439/19 „Latvijas Republikas Saeima (Points de pénalité)” 108. punktu*).

Līdz ar to apstrīdētajā normā ietvertā pamattiesību ierobežojuma leģitīmais mērķis ir sabiedrības drošības un citu personu tiesību aizsardzība.

19. Noskaidrojot, vai apstrīdētajā normā ietvertais pamattiesību ierobežojums ir samērīgs, Satversmes tiesa pārbauda:

1) vai ierobežojums ir piemērots leģitīmā mērķa sasniegšanai;

2) vai mērķi nav iespējams sasniegt ar citiem, indivīda pamattiesības mazāk ierobežojošiem līdzekļiem;

3) vai labums, ko gūst sabiedrība no noteiktā ierobežojuma, ir lielāks par indivīdam nodarīto kaitējumu.

Ja, izvērtējot tiesību normu, tiek atzīts, ka tajā ietvertais pamattiesību ierobežojums neatbilst kaut vienam no šiem kritērijiem, apstrīdētā norma neatbilst samērīguma principam un ir prettiesiska (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2021. gada 6. aprīļa sprieduma lietā Nr. 2020-31-01 17. punktu*).

20. Likumdevēja izraudzītie līdzekļi ir piemēroti apstrīdētajā normā ietvertā pamattiesību ierobežojuma leģitīmā mērķa sasniegšanai, ja ar konkrēto regulējumu šis mērķis tiek sasniegts (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2010. gada 7. oktobra sprieduma lietā Nr. 2010-01-01 13. punktu*).

Vairākas pieaicinātās personas lietā ir izteikušas apsvērumus par to, ka nav pietiekamu datu, kas liecinātu, ka tieši apstrīdētā norma pati par sevi, nevis pārkāpumu uzskaites punktu sistēmas ieviešana uzlabo ceļu satiksmes drošību Latvijā (*sk. Datu valsts inspekcijas, Mg. iur. Agneses Bobovičas un Mg. iur. Signes Plūmiņas viedokļus lietas materiālu 1. sēj. 131. un 138. lp. un 2. sēj. 21. lp.*). Līdzīgu viedokli likumprojekta Nr. 1111/Lp12 izskatīšanas laikā 12. Saeimas Tautsaimniecības, agrārās, vides un reģionālās politikas komisijas 2018. gada 20. marta sēdē pauda Saeimas Juridiskais birojs, norādot uz iespējamību, ka ceļu satiksmes drošību uzlabo nevis apstrīdētā norma, bet gan pārkāpumu uzskaites punktu sistēma vispār (*sk. audioierakstu lietas materiālu 1. sēj.*).

Pārkāpumu uzskaites punktu sistēma ir vērsta uz transportlīdzekļu vadītāju tiesiskās apziņas ietekmēšanu ceļu satiksmes noteikumu ievērošanas aspektā, proti, tiek veicināta normatīvajos tiesību aktos noteiktajām prasībām atbilstoša un droša ceļu satiksme. Noteikumu Nr. 551 12. punktā ir noteikti transportlīdzekļu vadītāju

ietekmēšanas līdzekļi, kas atkarībā no sasniegtā pārkāpumu uzskaites punktu daudzuma ietver rakstisku brīdinājumu, apmācības kursus ceļu satiksmes drošības jautājumos un transportlīdzekļa drošas vadīšanas jautājumos vai braukšanas uzvedības korekcijas grupu nodarbības, eksāmenu ceļu satiksmes drošības jautājumos un transportlīdzekļu vadīšanas iemaņu pārbaudi, kā arī transportlīdzekļu vadīšanas tiesību izmantošanas aizliegumu. Attiecīgās sekas ietekmē transportlīdzekļa vadītāja rīcību, jo ir tieši saistītas ar to teorētisko un praktisko zināšanu, kā arī tehnisko un sociālo prasmju uzlabošanu, kuras personai nepieciešamas dalībai ceļu satiksmē.

Savukārt apstrīdētajā normā paredzētā informācijas par pārkāpumu uzskaites punktiem izpaušana ir daļa no pārkāpumu uzskaites punktu sistēmu veidojošo pasākumu kopuma, kas atvieglo sabiedrībai piekļuvi informācijai par personai reģistrētajiem pārkāpumu uzskaites punktiem, tādējādi atsevišķos gadījumos preventīvi mazinot šādas personas iespējas piedalīties ceļu satiksmē. Tādā veidā tiek sekmēta ceļu satiksmes noteikumu ievērošana un ceļu satiksmes drošības uzlabošana un tiek aizsargāta sabiedrības drošība un citu personu tiesības.

Līdz ar to likumdevēja izraudzītais līdzeklis ir piemērots apstrīdētajā normā ietvertā pamattiesību ierobežojuma leģitīmā mērķa sasniegšanai.

21. Pārbaudot to, vai izraudzītie līdzekļi ir nepieciešami leģitīmā mērķa sasniegšanai, Satversmes tiesa izvērtē, vai leģitīmo mērķi nav iespējams sasniegt ar citiem, indivīda pamattiesības mazāk ierobežojošiem līdzekļiem, kuri būtu tikpat iedarbīgi (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2021. gada 6. aprīļa sprieduma lietā Nr. 2020-31-01 19. punktu*).

Pēc Pieteikuma iesniedzēja ieskata, apstrīdētajā normā ietvertā pamattiesību ierobežojuma leģitīmo mērķi būtu iespējams sasniegt arī tad, ja informācijai par personai reģistrētajiem pārkāpumu uzskaites punktiem būtu noteikts ierobežotas pieejamības informācijas statuss un tā varētu tikt izsniegta uz pamatota pieprasījuma pamata. Turpretī Saeima norāda, ka alternatīvu apstrīdētajā normā ietvertā pamattiesību ierobežojuma leģitīmā mērķa sasniegšanas līdzekļu nav. Proti, informācija par personai reģistrētajiem pārkāpumu uzskaites punktiem esot

nepieciešama daudzām personām, tādēļ būtu bezjēdzīgi minētajai informācijai noteikt ierobežotas pieejamības informācijas statusu. Ja tas tiktu izdarīts, tad šāds tiesiskais regulējums nesamērīgi apgrūtinātu Direkciju, jo tai būtu jāvērtē liels skaits informācijas pieprasījumu. Turklāt informācijas pieprasījumu pamatotības izvērtēšanas kritērijus nemaz neesot iespējams noteikt.

21.1. Ceļu satiksmes drošības nodrošināšana un veicināšana ir balstīta apsvērumos par ceļiem un transportlīdzekļiem izvirzāmajām zinātniski tehniskajām prasībām, valsts budžeta izlietojumu un konkrētajā sabiedrības attīstības pakāpē piemērotākajiem veidiem, kādos ietekmēt ceļu satiksmes dalībnieku uzvedību un sekmēt ceļu satiksmes noteikumu ievērošanu. Tas nozīmē, ka ceļu satiksmes drošības veicināšanā likumdevējam ir pieejams salīdzinoši plašs iespējamo pasākumu klāsts un konkrēta pasākuma izvēlē Satversme pieļauj zināmu likumdevēja rīcības brīvību. Tomēr šāda rīcības brīvība nav neierobežota, proti, tā nevar tikt izmantota patvaļīgi, pretēji vispārējiem tiesību principiem un citām Satversmes normām, kā arī starptautiskajām un Eiropas Savienības tiesībām (*sal. sk. Satversmes tiesas 2020. gada 28. septembra sprieduma lietā Nr. 2019-37-0103 29.1. punktu*).

Konkrētajā gadījumā likumdevējs ceļu satiksmes drošības veicināšanas nolūkā apstrīdētajā normā paredzējis personas datu – informācijas par personai reģistrētajiem pārkāpumu uzskaites punktiem – apstrādi. Šajā situācijā likumdevējam bija jānodrošina minētās datu apstrādes atbilstība Hartas 8. pantā ietvertajām personas tiesībām uz savu datu aizsardzību kā Eiropas Savienības vispārējam tiesību principam, kas konkretizēts Regulas 2016/679 5. un 6. pantā un Direktīvas 95/46/EK 6. un 7. pantā. Konkrētāk – Eiropas Savienības Tiesa ir norādījusi, ka apstrīdētajā normā paredzētajai personas datu apstrādei jāatbilst jo īpaši vispārējiem datu apstrādes likumības nosacījumiem, kas paredzēti Regulas 2016/679 5. panta 1. punkta „c” apakšpunktā un 6. panta 1. punkta „e” apakšpunktā, un Regulas 2016/679 10. pantā paredzētajiem īpašajiem ierobežojumiem, kas attiecas uz personas datiem par krimināltiesiska rakstura pārkāpumiem. Proti, informācija par pārkāpumu uzskaites punktiem ir atzīstama par personas datiem par pārkāpumiem Regulas 2016/679 izpratnē, tādēļ, pieļaujot šīs

informācijas izpaušanu, jāparedz atbilstošas garantijas datu subjekta tiesībām (sk. Eiropas Savienības Tiesas 2021. gada 22. jūnija sprieduma lietā C-439/19 „Latvijas Republikas Saeima (Points de pénalité)” 93., 94., 102., 104. un 106. punktu).

Eiropas Savienības Tiesa, vērtējot Eiropas Savienības dalībvalstu praksi ceļu satiksmes drošības veicināšanā, ir atzinusi, ka minēto mērķi iespējams sasniegt ar datu subjekta – personas, kurai reģistrēti pārkāpumu uzskaites punkti, – tiesības mazāk ierobežojošiem līdzekļiem. Proti, ir iespējams par ceļu satiksmes noteikumu pārkāpumiem paredzēt efektīvus sodus, tostarp aizliegumu vadīt transportlīdzekli, nepastāvot vajadzībai par to paziņot sabiedrībai. Turklāt ir iespējams īstenot preventīvus pasākumus, sākot no kolektīvās izpratnes veicināšanas kampaņas līdz individuālu pasākumu veikšanai, proti, likt autovadītājam apmeklēt apmācību un kārtot eksāmenus, arī šajā situācijā nepastāvot vajadzībai par šādu individuālu pasākumu veikšanu paziņot sabiedrībai. Citiem vārdiem – nav pamata uzskatīt, ka pārkāpumu uzskaites punktu sistēma, kuras daļa ir arī apstrīdētā norma, nevarētu uzlabot ceļu satiksmes drošību, ja informācija par personai reģistrētajiem pārkāpumu uzskaites punktiem nebūtu vispārpieejama. Turklāt situācijā, kad minētā informācija ir vispārpieejama, ir iespējams, ka tā tiek izpausta personām, kuras tādu iemeslu dēļ, kas nav saistīti ar ceļu satiksmes drošību kā Eiropas Savienības vispārējo interešu mērķi, cenšas iegūt informāciju par konkrētai personai reģistrētajiem pārkāpumu uzskaites punktiem. Ievērojot minēto, Eiropas Savienības Tiesa atzina, ka apstrīdētajā normā paredzētā informācijas par personai reģistrētajiem pārkāpumu uzskaites punktiem izpaušana ir pretrunā ar Regulas 2016/679 normām (sk. Eiropas Savienības Tiesas 2021. gada 22. jūnija sprieduma lietā C-439/19 „Latvijas Republikas Saeima (Points de pénalité)” 111.–115., 118. un 122. punktu).

Arī Satversmes tiesa secina, ka, apstrīdētajā normā paredzot informācijas par personai reģistrētajiem pārkāpumu uzskaites punktiem izpaušanu jebkuram šādas informācijas pieprasītājam, tiek pieļauts tas, ka šo informāciju saņem arī tādas personas, kurām tā nav nepieciešama saistībā ar ceļu satiksmes drošības nodrošināšanu un veicināšanu. Turklāt arī pati Saeima atbildes rakstā norāda, ka

apstrīdētā norma ir vērsta tieši uz to, lai nodrošinātu iespēju iegūt informāciju par citai personai reģistrētajiem pārkāpumu uzskaites punktiem tieši tām personām, kurām ir pamatota nepieciešamība pārliecināties par to, vai citai personai var uzticēt transportlīdzekļa vadīšanu (*sk. Saeimas atbildes rakstu lietas materiālu 1. sēj. 44. lp.*). Proti, personas, kam informācija par konkrētai personai reģistrētajiem pārkāpumu uzskaites punktiem patiešām ir vajadzīga, varētu šo informāciju iegūt arī tad, ja tai būtu ierobežotas pieejamības informācijas statuss, un tādējādi tiktu nodrošinātas atbilstošas garantijas datu subjekta tiesībām un brīvībām.

21.2. Satversmes tiesa atzinusi, ka saudzējošāks līdzeklis ir nevis jebkurš cits, bet tikai tāds līdzeklis, ar kuru leģitīmo mērķi var sasniegt vismaz tādā pašā kvalitātē un kurš no valsts un sabiedrības neprasa nesamērīgi lielu ieguldījumu (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2021. gada 25. marta sprieduma lietā Nr. 2020-36-01 19.3.3. punktu*).

No lietas materiāliem nav gūstams apstiprinājums tam, ka apstrīdētajā normā ietvertā pamattiesību ierobežojuma leģitīmais mērķis nevarētu tikt sasniegts tādā pašā kvalitātē, ja, piemēram, informācijai par personai reģistrētajiem pārkāpumu uzskaites punktiem būtu ierobežotas pieejamības informācijas statuss. Proti, tas nozīmētu, ka minētā informācija tiek izsniegta tikai tādām personām, kurām ir ar ceļu satiksmes drošību saistīta un pamatota interese attiecīgo informāciju saņemt. Šādā gadījumā valsts ieguldījums, paredzot atbilstošas garantijas datu subjekta tiesībām un brīvībām un nosakot Direkcijai pienākumu izvērtēt iesniegto informācijas pieprasījumu pamatotību, izskatāmajā lietā nevar tikt atzīts par nesamērīgu. Šāds secinājums izriet, pirmkārt, no tā, ka, padarot informāciju par personai reģistrētajiem pārkāpumu uzskaites punktiem pieejamu, notiek būtiska iejaukšanās attiecīgās personas tiesībās uz privātās dzīves neaizskaramību un datu aizsardzību, jo tādējādi var rasties sabiedrības nosodījums un pieļauta datu subjekta stigmatizācija (*sk. arī Eiropas Savienības Tiesas 2021. gada 22. jūnija sprieduma lietā C-439/19 „Latvijas Republikas Saeima (Points de pénalité)” 112. punktu un L.L.M. Katrīnes Pļaviņas viedokli lietas materiālu 2. sēj. 7. lp.*). Otrkārt, situācijai, kurā apstrīdētajā normā paredzētā personas datu apstrāde neatbilst Eiropas Savienības tiesībām, turpinoties, datu subjekti varētu vērsties tiesā, prasot pārtraukt

viņu personas datu prettiesisku apstrādi un lūdzot atlīdzināt viņiem nodarīto kaitējumu. Turklāt Direkcijai jau šobrīd atbilstoši Ceļu satiksmes likuma 14.¹ panta pirmajai daļai un Ministru kabineta 2019. gada 30. aprīļa noteikumu Nr. 185 „Transportlīdzekļu un to vadītāju valsts reģistra noteikumi” 19. un 20. punktam ir pienākums vērtēt tāda informācijas pieprasījuma pamatotību, kas attiecas uz, piemēram, informāciju par fiziskajai personai piederošajiem transportlīdzekļiem.

Tādējādi konkrētajā gadījumā pastāv tādi personas tiesības mazāk ierobežojoši līdzekļi, ar kuriem apstrīdētajā normā ietvertā pamattiesību ierobežojuma leģitīmo mērķi ir iespējams sasniegt tādā pašā kvalitātē. Tas nozīmē, ka apstrīdētajā normā ietvertais pamattiesību ierobežojums neatbilst samērīguma principam.

Līdz ar to apstrīdētā norma neatbilst Satversmes 96. pantam.

22. Pieteikuma iesniedzējs arī norādījis, ka Direkcija, nododot informāciju par personai reģistrētajiem pārkāpumu uzskaites punktiem atkalizmantošanai, ir rīkojusies neatbilstoši Direktīvai 2003/98/EK.

Satversmes tiesa vērš uzmanību uz to, ka Direktīva 2003/98/EK atbilstoši tās ievada 21. apsvērumam un 1. panta 4. punktam nemainīja un nekādā veidā neskāra personu aizsardzības līmeni attiecībā uz personas datu apstrādi, tostarp saskaņā ar Savienības tiesību aktiem, un it īpaši nekādi neizmainīja ar Direktīvu 95/46/EK un Regulu 2016/679 noteiktos pienākumus un tiesības. Konkrētajā gadījumā tas nozīmē, ka informācija par personai reģistrētajiem pārkāpumu uzskaites punktiem nevarēja tikt nodota komersantiem, lai tie šo informāciju varētu atkalizmantot un izpaust sabiedrībai (*sk. Eiropas Savienības Tiesas 2021. gada 22. jūnija sprieduma lietā C-439/19 „Latvijas Republikas Saeima (Points de pénalité)” 126.–129. punktu*).

23. Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 32. panta trešo daļu tiesību norma, kuru Satversmes tiesa atzinusi par neatbilstošu augstāka juridiska spēka tiesību normai, uzskatāma par spēkā neesošu no Satversmes tiesas sprieduma publicēšanas dienas, ja tiesa nav noteikusi citādi. Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 31. panta

11. punktam Satversmes tiesas ekskluzīvā kompetencē ir lemt par citu brīdi, ar kuru apstrīdētā tiesību norma, kas atzīta par neatbilstošu augstāka juridiska spēka tiesību normai, zaudē spēku.

Lemjot par brīdi, ar kuru apstrīdētā norma zaudē spēku, Satversmes tiesas procesā līdzsvarojams tiesiskās drošības princips, no vienas puses, un atsevišķu personu pamattiesības, no otras puses. Tiesai jāgādā par to, lai situācija, kāda varētu veidoties no brīža, kad apstrīdētā norma zaudē spēku, neradītu jaunus Satversmē noteikto pamattiesību aizskārumus, kā arī nenodarītu būtisku kaitējumu sabiedrības interesēm (*sk. Satversmes tiesas 2019. gada 4. jūnija lēmuma par jautājumu uzdošanu Eiropas Savienības Tiesai prejudiciāla nolēmuma pieņemšanai lietā Nr. 2018-18-01 14. punktu un 2020. gada 17. decembra sprieduma lietā Nr. 2020-18-01 25. punktu*).

Izskatāmajā lietā Satversmes tiesa ņem vērā to, ka visas personas, kurām reģistrēti pārkāpumu uzskaites punkti, ir nonākušas apstrīdētās normas tvērumā, jo tā paredz šo personu datu izpaušanu jebkurai citai personai neatkarīgi no tā, vai šai personai ir pamatota interese minēto informāciju iegūt. Tas nozīmē, ka šādas personas datu izpaušanas rezultātā ir iespējama nekontrolēta personas datu apstrāde bez jebkādam datu subjekta tiesību garantijām. Turklāt Satversmes tiesa konstatē, ka apstrīdētā norma neatbilst arī Regulas 2016/679 5. un 6. pantā un Direktīvas 95/46/EK 6. un 7. pantā konkretizētajiem personas datu apstrādes un aizsardzības principiem, kas nodrošina Hartas 8. pantā ietverto personas tiesību uz savu datu aizsardzību kā Eiropas Savienības vispārējā tiesību principa ievērošanu. Šādā situācijā ar Eiropas Savienības tiesību normām nesaderīga nacionālā tiesiskā regulējuma seku saglabāšana būtu pretrunā ar Eiropas Savienības tiesību pārkāpuma principu. Atkāpes no minētā noteikuma būtu iespējamas, ja izpildītos divi kumulatīvi kritēriji, proti, ieinteresēto personu, kas atsaucas uz attiecīgā nacionālā tiesiskā regulējuma seku saglabāšanu, labticība un risks, ka Eiropas Savienības tiesību normu interpretācija varētu radīt būtiskus traucējumus. Tomēr konkrētajā gadījumā būtisku traucējumu rašanās risks nav konstatējams (*sk. arī Eiropas Savienības Tiesas 2021. gada 22. jūnija sprieduma lietā C-439/19 „Latvijas Republikas Saeima (Points de pénalité)” 132., 136. un 137. punktu*).

Apstrīdētajā normā paredzētā personas datu apstrāde ir pretrunā ne vien ar Satversmes 96. pantu, bet arī ar Eiropas Savienības tiesību normām. Lai šādu situāciju novērstu un tādējādi Eiropas Savienībā veicinātu brīvības, drošības un tiesiskuma telpas izveidi un iekšējā tirgus ekonomisko izaugsmi, izskatāmajā lietā apstrīdētā norma atzīstama par spēkā neesošu no tās spēkā stāšanās dienas, proti, 2005. gada 29. jūnija.

Nolēmumu daļa

Pamatojoties uz Satversmes tiesas likuma 30.–32. pantu, Satversmes tiesa

nosprieda

atzīt Ceļu satiksmes likuma 14.¹ panta otro daļu, ciktāl tā noteic, ka informācija par pārkāpumu uzskaites punktiem ir vispārpieejama informācija, par neatbilstošu Latvijas Republikas Satversmes 96. pantam un spēkā neesošu no spēkā stāšanās dienas.

Spriedums ir galīgs un nepārsūdzams.

Spriedums stājas spēkā tā publicēšanas dienā.

Tiesas priekšsēdētāja

Sanita Osipova